

DE L'ENSENYAMENT D'IDIOMES A LA FORMACIÓ LINGÜÍSTICA DELS ESCOLARS

Oriol Guasch

Grup Greal

Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials. UAB

Les demandes de la societat al món escolar pel que fa als coneixements lingüístics dels alumnes han canviat profundament en els darrers anys. Aquests canvis, deguts a factors socials, econòmics, culturals i tecnològics, demanen un doble replantejament: dels continguts de l'ensenyament i dels procediments perquè els escolars els aprenguin.

Les noves concepcions sobre l'aprenentatge de les llengües i sobre les característiques dels coneixements lingüístics dels multilingües constitueixen una base de referència adequada per a aquest replantejament.

En funció d'aquestes premisses, la ponència justificarà la conveniència del tractament coordinat de l'ensenyament de les llengües a l'escolaritat obligatòria i proposarà uns àmbits per a la seva programació.

APOSTAR PER UNA ACTIVITAT METALINGÜÍSTICA EXPLÍCITA : L'EXEMPLE DE L'ENSENYAMENT DE L'ANGLÈS A FRANCÒFONS

Anne Trévisé

Département d'Études Anglophones. UFR de Langues

Université Paris Ouest Nanterre - La Défense. UMR MoDyCo 7114

El tractament de la gramàtica anglesa que es fa a França a l'ensenyament superior és, de fet, un tractament contrastiu encobert: sota l'aparença d'un tractament comunicatiu, el sistema de l'anglès és abordat de fet segons una progressió dictada per les divergències amb el sistema francès. Aquestes actituds són, a més, traces de representacions manifestament contradictòries de la necessitat de « fer gramàtica » a la classe de llengua: la gramàtica i, de manera més general, l'activitat metalingüística són alternadament vistes com a ineludibles o com a inútils. Ens basarem en extractes de programes i de textos oficials per il·lustrar el que diem.

D'altra banda, a Paris Oest Nanterre – La Défense, en l'àmbit de l' UMR 7114 MoDyCo, un grup de lingüistes / didactes de diferents llengües, treballem actualment en un Glossari de termes lingüístics per a l'aprenentatge de llengües. El nostre projecte té per objectiu de proposar transposicions didàctiques que donin compte de les categories i dels conceptes comuns a les descripcions de diferents llengües estudiades a l'escolaritat obligatòria (francès llengua materna, anglès, alemany, italià). Busquem de promoure en els aprenents la construcció de representacions metalingüístiques i de metatermes transferibles d'una llengua a l'altra.

Aquests dos àmbits d'investigació estan lligats : en l'ensenyament d'una llengua « estrangera » - però també en el d'una llengua « materna »- es pot apostar per una activitat metalingüística contrastiva assumida si és coherent.

MISER SUR UNE ACTIVITÉ MÉTALINGUISTIQUE CONTRASTIVE EXPLICITE : L'EXEMPLE DE L'ENSEIGNEMENT DE L'ANGLAIS À DES FRANCOPHONES

Anne Trévisse

Département d'Études Anglophones. UFR de Langues
Université Paris Ouest Nanterre - La Défense. UMR MoDyCo 7114

L'approche qui est faite de la grammaire anglaise en France dans l'enseignement supérieur est de fait une approche contrastive cachée : sous des apparences d'approche communicative, le système de l'anglais est de fait abordé l'anglais selon une progression dictée par les divergences avec le système français. Ces attitudes sont en outre empreintes de représentations manifestement contradictoires de la nécessité de « faire de la grammaire » en classe de langue : la grammaire, et de façon plus générale l'activité métalinguistique, sont tour à tour vues comme incontournables ou inutiles, voire nuisibles. Nous nous appuyons sur des extraits de programmes et de textes officiels pour illustrer le propos.

Par ailleurs, à Paris Ouest Nanterre - La Défense, au sein de l'UMR 7114 MoDyCo, au sein d'un groupe de linguistes/didacticiens de différentes langues, nous travaillons en ce moment sur un Glossaire de termes linguistiques pour l'apprentissage des langues. Notre projet vise à proposer des transpositions didactiques qui rendent compte des catégories et des concepts communs aux descriptions de différentes langues étudiées dans la scolarité obligatoire (français langue maternelle, anglais, allemand, italien). Nous cherchons à promouvoir chez les apprenants la construction de représentations métalinguistiques et de métatermes transférables d'une langue à l'autre.

Ces deux domaines d'investigation sont liés : dans l'enseignement d'une langue « étrangère » - mais aussi d'une langue « maternelle » - on peut miser sur une activité métalinguistique contrastive assumée si elle est cohérente.

ESTRATÈGIES INTERLINGÜÍSTIQUES DELS APRENENTS

Michael Grenfell.

Trinity College, University of Dublin, Ireland.

Aquesta ponència se situa en l'àmbit de la recerca duta a terme per explorar com es transfereixen les estratègies dels aprenents entre les llengües que aprenen.

S'inicia amb algunes consideracions respecte de la tradició de la recerca sobre les estratègies dels aprenents de llengua. Seguidament tracta de la relació entre la primera (L1) i la segona llengua (L2) en el context del *British National Curriculum*. En particular, considera alguns aspectes de l'alfabetització en L1 i la seva importància en l'adquisició d'una primera llengua estrangera. Això implica la referència a plantejaments teòrics respecte de l'aprenentatge de llengües i respecte de les estratègies per al seu ensenyament, així com respecte del potencial de la col·laboració entre professors de llengües diferents.

A continuació, amplia la temàtica per referir-se als aprenents d'una tercera llengua (L3), en termes tant dels avantatges com dels desavantatges que sembla que experimenten. S'hi plantegen preguntes sobre aspectes socioculturals i psicolingüístics.

La ponència fa referència, després, a un projecte que analitza la resposta diferencial d'alumnes d'ensenyament secundari en un programa d'ensenyament d'estratègies segons un conjunt de variables: motivació, gènere, domini de la llengua. Para atenció als resultats quantitatius obtinguts per aprenents bilingües d'una tercera llengua en tests de lectura i d'escriptura abans i després d'haver completat un programa d'ensenyament d'estratègies. Aquests resultats s'exploren en un grup petit d'estudiants bilingües per aclarir els aspectes del seu aprenentatge que sembla que incideixen en la millora de les seves estratègies i, per tant, en el seu èxit en l'aprenentatge d'una tercera llengua.

Finalment, aquests resultats són tractats en referència als models principals de llengua i bilingüisme utilitzats en els currículums del Regne Unit. En definitiva, la ponència pretén de plantejar algunes qüestions

sobre les relacions entre L1, L2 i L3 en termes de les estratègies dels aprenents de llengua, els currículums i l'ensenyament.

LEARNER STRATEGIES ACROSS LANGUAGES

Michael Grenfell

Trinity College, University of Dublin, Ireland.

This presentation sets itself within a body of research conducted to explore the ways in which learner strategies are transferred across languages.

It begins with some consideration of the research tradition on language learner strategies. It addresses issues of the relationship between first (L1) and second language (L2) learning in the context of the British National Curriculum. In particular, the paper considers aspects of literacy in L1 and its significance to acquiring a first foreign language. This discussion involves issues of language learning theory and strategy training, as well as the potential for cross-language collaboration between teachers.

The paper then extends the discussion to address the case of learners of a third language (L3). Issues in bilingualism are considered in terms of both the advantages and disadvantages third language learners seem to hold. Socio-cultural and psycholinguistic questions are addressed.

The paper then gives details of a project which set out to analyse the differential response of secondary school pupils to a programme of strategy instruction according to a set of variables: motivation, gender, proficiency. It looks at the quantitative results obtained from bilingual learners of a third language in pre- and post test assessment in reading and listening prior to and after completing a programme of strategy instruction. These findings are then explored in the case of a small group of bilingual students in order to tease out a range of aspects of their learning which seem to impact on their take up of strategies, and thus their success in a third language.

Finally, these results are discussed in terms of the salient models of language and bilingualism used in UK curricula. The paper seeks to raise a number of issues about the relationship between L1, L2 and L3 in terms of language learner strategies, national curricula and teaching.

ACTIVITATS DISCURSIVES I GÈNERES DE TEXT COM A MARC D'INTEGRACIÓ

Carmen Rodríguez

Departament de Didáctica de la Llengua i la Literatura. Universitat de València

Montserrat Ferrer

IES Penyagolosa de Castelló. Universitat Jaume I

La competència comunicativa no es desenvolupa sinó en relació a practiques discursives concretes, que es poden agrupar atenent a trets lingüístics i discursius comuns, posats en relleu des de propostes tipològiques diferents; aquestes classificacions ens permeten programar prenent l'ús contextualitzat com a eix de la seqüenciació.

Elaborar una programació integrada passa per gestionar, des de diferents llengües, la progressió i la recurrència pròpies de tota programació, de manera que reprenguem els continguts des d'una perspectiva diferent i facilitem la transferència d'aprenentatges. Les diferents mirades amb què ens podem acostar a la diversitat dels discursos —finalitats, estructures, àmbits d'ús, gèneres...— permeten tot un seguit de combinacions i possibilitats per coordinar el treball des de les llengües.

Posar l'èmfasi en els gèneres ajuda a integrar la reflexió metalingüística en el desenvolupament de les habilitats i posar en pràctica els dos principis que han d'orientar tota programació integrada de llengües: la transferència d'aprenentatges lingüístics i discursius i la reflexió contrastiva.

LES ACTITUDS LINGÜÍSTIQUES

Rafel Lemus

IES Cubelles (Cubelles)

La meua exposició pretén posar de manifest alguns reptes que tenim el professorat de llengües curriculars a Catalunya davant una situació de multilingüisme social que, al meu parer, no es pot abordar des d'una perspectiva d'enfrontament lingüístic ni des d'una lectura social simplificada. És per aquest motiu, que plantege que la pluralitat lingüística ha de ser abordada a partir d'un marc de valors a compartir, amb la dificultat implícita que els valors s'han de construir i la construcció social només es veurà reflectida quan les nostres actituds lingüístiques es manifesten espontàniament, donant com a bones unes respostes lingüístiques i socials en detriment d'altres afavoridores de lingüicidís.

És, doncs, necessari treballar en l'àmbit de secundària l'aula ordinària com a espai sociolingüístic preeminent atès que ella reflecteix totes les contradiccions de la societat d'acollida i també els seus reptes. Per aquest motiu, plantejaré la necessitat de treballar l'espai de contactes de llengües, sense amagar els múltiples conflictes lingüístics, a partir de treballs centrats en l'estudi de casos que han de ser estudiats des d'un àmbit moral centrat en les Declaracions Universals (DUDH 1948 i DUDL 1996), des d'un àmbit normatiu (el desplegament legislatiu actual) i l'anàlisi científica dels diferents plantejaments atenent a les causes i a les conseqüències de les nostres accions (preferentment des de la perspectiva sociolingüística). Lògicament, això implica una anàlisi de l'aula com a espai social i, alhora, com a espai d'intervenció pedagògica que no pot respondre a l'actuació aïllada d'un professor sinó que necessita una acció integrada de l'equip docent que expliciti la seua coherència.

EL TRATAMIENTO INTEGRADO DE LENGUAS. CONSTRUIR UNA PROGRAMACIÓN CONJUNTA.

Teresa Ruiz

Berritzegune BOO. Bilbao

El objetivo del *Tratamiento Integrado de las Lenguas* es la elaboración de una única programación de las diferentes lenguas que se imparten en el centro a partir de objetivos y metodologías comunes, criterios de evaluación compartidos y contenidos de aprendizaje repartidos entre las lenguas, de manera que alumnos y alumnas rentabilicen sus aprendizajes lingüísticos y desarrollen al máximo su competencia comunicativa plurilingüe.

Partiendo de la premisa de que la imprescindible cohesión del equipo docente es el resultado de la cooperación, elaboramos un siguiente itinerario formativo, que, aplicado con total flexibilidad en los centros en los que intervenimos, posibilita el trabajo en torno al TIL :

1. **Reflexión teórica** sobre las aportaciones de las ciencias del lenguaje a la didáctica de las lenguas, especialmente sobre aquellos aspectos que sustentan y confieren credibilidad al T.I.L..
2. **Análisis de la práctica** individual y de las intervenciones colectivas.
3. **Modificaciones en la programación**, es decir, introducción paulatina de cambios para facilitar la coordinación entre los profesores de diferentes lenguas.
4. **Programación integrada de las lenguas de la escuela**, es decir, planificación compartida de objetivos, contenidos y criterios de evaluación entre las diferentes lenguas impartidas en el mismo nivel.
5. **Programación integrada de las lenguas y las otras áreas curriculares** que facilite tanto la enseñanza y aprendizaje de las lenguas desde el trabajo en las áreas como el de las áreas curriculares mediante el trabajo apropiado de la lengua en el área.